

PROTESTANTSE GEMEENTE ALMELO

website: www.pga-almelo.nl

PGA Scriba
Kerkplein 3
7607 BT Almelo
tel. 0546-456744
email: scriba@pga-almelo.nl

Aan: de Wijkkerkenraden van de Protestantse Gemeente Almelo
Datum: 18 december 2018

Geachte wijkkerkenraden,

Als Algemene Kerkenraad van de PGA bieden wij u bij deze brief twee praatstukken aan. Deze praatstukken zijn het resultaat van de twee taakgroepen, ingesteld naar aanleiding van de brainstormsessie met alle moderamina op 17 maart 2018. Beide stukken zijn bedoeld om het verdere gesprek en de gedachtenvorming over de toekomst van de PGA op gang te brengen en te stimuleren. Het eerste stuk "Een kanttekening bij voortzetting van het huidig beleidsplan" (Een eigen plek, samen aan de slag), maakt vooral duidelijk dat de PGA in de huidige vorm met 5 wijkgemeenten, 5 gebouwen en 5 predikanten, financieel en qua bemensing op vrij korte termijn onhoudbaar wordt en ingrijpende maatregelen noodzakelijk zijn. Het daagt daarom uit om nu keuzes te maken, de realiteit onder ogen te zien en daar creatief mee om te gaan.

Het tweede stuk "Loslaten en opnieuw beginnen" denkt hardop over nieuwe wegen die we dan in kunnen slaan. En is doortrokken van de grondovertuiging dat we voor een kille saneringsoperatie de handen niet op elkaar krijgen, maar dat we in veranderingen wel velen mee kunnen krijgen als die veranderingen breed gedragen worden en een lonkend toekomstperspectief bieden.

Wij bieden deze beide stukken aan met het dringende verzoek die in uw wijkkerkenraad en met uw gemeente te bespreken bij voorkeur voor 1 mei 2019. Graag komen we als AK deze stukken bij u presenteren en willen u behulpzaam zijn met de gesprekken en hopen op die manier verrijkt te worden door de ideeën die uw wijkgemeente aandraagt. Voor het maken van een concrete afspraak zal ondergetekende contact opnemen met uw scriba.

Ter voorbereiding van de gesprekken reiken wij u de volgende vragen aan:

- a. Durft u de analyse en de conclusie uit stuk 1 tot u te laten doordringen, m.a.w. welk toekomstperspectief heeft onze PGA in de huidige vorm? Bent u bereid om na te denken over vernieuwing van ons *kerk-zijn* en kunt u dit toelichten?
- b. Wat vindt u van de vooronderstelling van stuk 2 dat alleen saneren niet inspirerend is? Moeten we daarom niet op zoek naar een wenkend toekomstperspectief?
- c. Ziet u in één of meer van de voorstellen uit stuk 2 een wenkend toekomstperspectief? Waarom wel en waarom niet?
- d. Welke dingen zou u kunnen loslaten in het licht van een wenkend toekomstperspectief?
- e. Komen er al pratend en denkend andere toekomstperspectieven naar boven?

We zijn erg benieuwd waar we in de gesprekken met u en uw wijkgemeenten uitkomen.

Met hartelijke groet namens de AK

Aart Ek, voorzitter

Bijlagen:

1. Een kanttekening bij voortzetting van het huidig beleidsplan
2. Loslaten en opnieuw beginnen

Inleiding

Het huidige beleidsplan 'Een eigen plek, en samen aan de slag' is vastgesteld in de AK op 8 november 2012 en is recent verlengd tot 31 december 2019. Dit beleidsplan zal in 2019 wellicht worden vervangen door een nieuw beleidsplan, met als werktitel 'Loslaten en opnieuw beginnen'. Ook is afgesproken dat een tweede taakgroep de consequenties en de mogelijkheden van het doorgaan op basis van het huidige beleidsplan in beeld brengt. Deze taakgroep bestond aan de heren D. van Bart, P. Battjes en P. Visser.

Uitwerking van het huidige beleid

Kernpunt van het huidige beleidsplan is een vergaande decentralisatie van (ook financiële) verantwoordelijkheden naar de wijken, waarbij centraal (AK, CvK, CvD) vooral faciliteert. Deze decentralisatie heeft daadwerkelijk plaats gevonden, de wijken hebben de verantwoordelijkheid - ook over de financiële zaken - goed opgepakt. De 5 wijkbegrotingen vormen samen de jaarbegroting PGA.

Ook heel veel andere punten uit het huidige beleidsplan zijn geïmplementeerd, goed om het huidige beleidsplan daarop nog eens na te lezen.

Echter de financiële meetlat met de stapjes vanaf 2012 waarin elke wijk in uiterlijk 2019 tot een minimaal sluitende begroting komt, is **niet** gehaald. Uit de vastgestelde begroting 2019 PGA blijkt een tekort van € 70.000,- Er is intensief overleg geweest tussen moderamen AK/CvK over de consequenties van het niet halen van de meetlat. Hierover is geen eensluidend antwoord gekomen, de vraag is of op deze vraag überhaupt een breed gedragen antwoord kan worden gevonden.

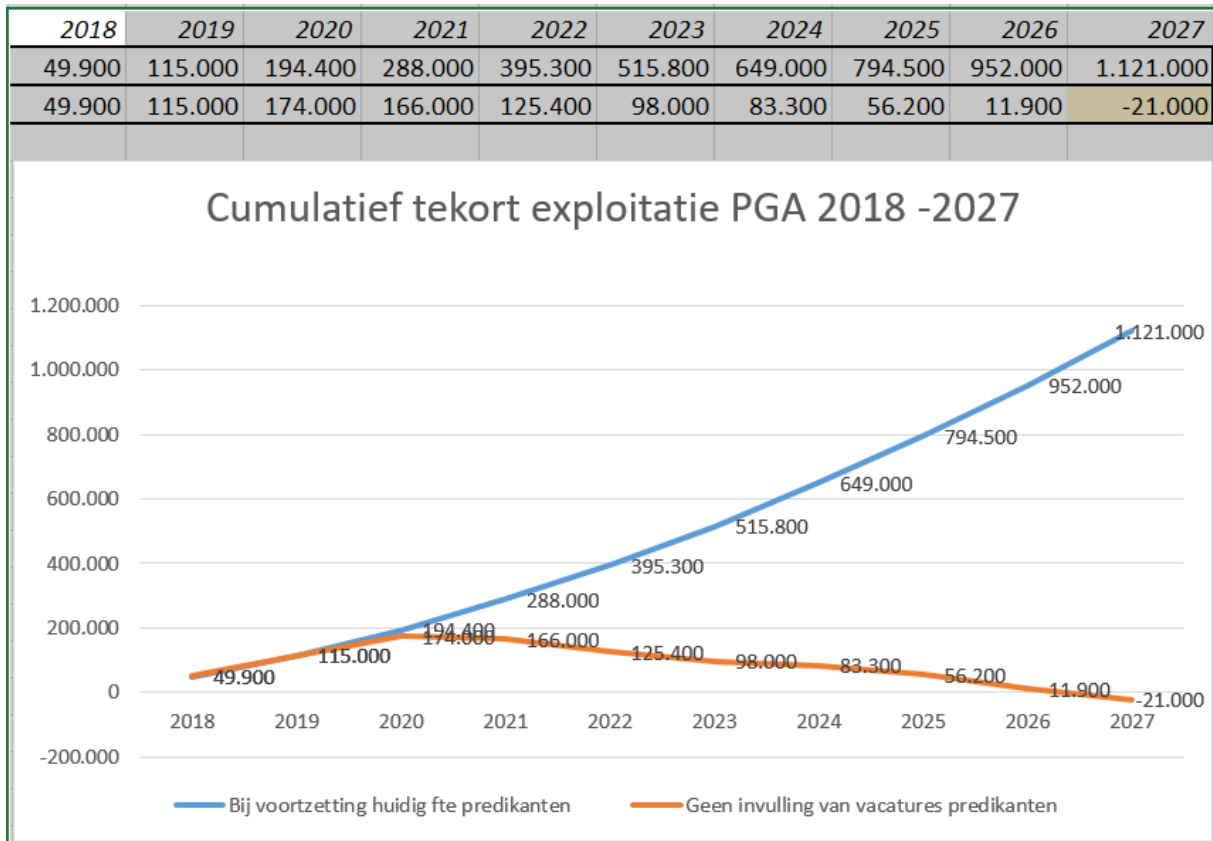
'Een eigen plek, en samen aan de slag' is ten aanzien van 'de eigen plek', de eigen verantwoordelijkheid' goed uitgewerkt. Het deel 'samen aan de slag' lijkt minder uit de verf te zijn gekomen.

Hoe verder ?

Is loslaten en opnieuw beginnen een optie ? Of zijn wij niet 'bij machte' of anders gezegd ontbreekt de bestuurskracht, de mogelijkheden, de wil om het de eigenheid van de eigen wijk van nu los te laten voor een nieuwe toekomst ? Of wat ook kan, kiezen we bewust voor voortzetting van het huidige beleid, wat beterft voortzetting op basis van de huidige 5 wijken in de PGA ? En wat zijn daar dan de consequenties of positiever geformuleerd de mogelijkheden van ? Anderzijds tekent zich ook het beeld af – hetgeen uitdrukkelijk **niet** de visie van de AK is – gaan wijken als zelfstandige gemeente verder, los van de PGA ?

We beseffen allemaal dat een gemeenschap waar geen of weinig jongeren aansluiten steeds minder in aantal wordt, steeds minder inkomsten zal ontvangen en derhalve zich minder uitgaven kan permitteren.

In de volgende grafiek is dit op basis van gedegen onderbouwde prognoses in beeld gebracht. De blauwe lijn geeft aan dat bij de voortzetting huidig aantal fte predikanten een cumulatief tekort t/m 2027 van ruim € 1,1 mlj ontstaat. De oranje lijn geeft als ander uiterste aan geen enkele invulling van vacatures predikantsplaatsen, een klein overschot van € 21.000,- over de periode t/m 2027.

(bron gesprekken AK_CvK H Michel januari 2018)

Beide opties geven een uiterst beeld en zijn geen reëel perspectief voor de PGA als geheel, noch voor de wijken afzonderlijk. Er is een faseverschil tussen wijken, echter de trend, minder lidmaten, minder inkomsten, vergrijzing, geldt generiek. Kortom er moeten beleidsmatige keuzes worden gemaakt cq een nieuw beleidsplan voor de periode tot ca 2025 worden gemaakt, waarbij vooral breed en samen, dus niet vanuit AK van boven opgelegd, wordt gewerkt.

Financiën zijn volgend aan beleid, beleid is richtinggevend. Naast genoemde financiële prognose (waarachter de prognoses ledentallen liggen) spelen vele factoren waaronder vergrijzing mee, het wordt steeds moeilijker alle posten in het 'kerkelijke instituut PGA te bemensen.

Samengevat :

Doorgaan op de huidige weg met 5 wijkgemeenten in één PGA biedt geen perspectief voor de PGA als geheel noch (op iets langere termijn) voor de huidige 5 wijken. Het is feitelijk 'pot veteranen'.

Echter de gekozen beleidslijn 'decentralisatie van verantwoordelijkheden' heeft goed uitgewerkt, vasthouden aan deze lijn ook in een volgende beleidsperiode is feitelijk de enige goede optie.

Eén PGA, bestaande uit minder dan vijf, richtinggevend – op basis van de financiële meetlat - **twee wijkgemeenten**, kan een goed perspectief voor de langere termijn zijn. De HOE vraag moet nader worden uitgewerkt, en is afhankelijk van de nog te voeren brede discussie in de PGA.

Bij deze uitwerking hoort zeker de vraag hoe de wijken, die een positieve exploitatie en een positief (wijk) balanssaldo hebben opgebouwd, te waarderen. Dit ook wat betreft vacaturevervulling i.r.t. de huidige personeelsstop. De keerzijde is dat er voor wijken die de meetlat **niet** hebben kunnen halen keuzes gemaakt moeten worden, bij voorkeur gedragen keuzes waaruit solidariteit met elkaar spreekt. In de praktijk geen gemakkelijke opgave.

Hebben we nog voldoende veerkracht in de PGA om SAMEN andere, nieuwe keuzes met een lonkend perspectief te kunnen maken ? Loslaten en opnieuw beginnen geeft de eerste aanzet hiertoe,

V3a-27nov2018

Loslaten en opnieuw beginnen

“Blijf niet staren op wat vroeger was, sta niet stil in het verleden. Ik, zegt Hij, ga iets nieuws beginnen. Het is al begonnen. Merkt gij het niet?” (Jesaja 43:18)

Algemeen

Medio maart zijn de moderamina van de wijkgemeenten, AK, CvK en CvD bij elkaar geweest in een eerste verkenning over de toekomst van de PGA. Dit was noodzakelijk, omdat enerzijds het huidige beleidsplan van de PGA is verlopen en anderzijds omdat een notitie van de CvK is verschenen, waarin werd aangegeven dat bij ongewijzigde beleid de PGA binnen 10 jaar door haar vermogen heen is. Naar aanleiding van de uitkomsten van deze bijeenkomst heeft de AK 2 taakgroepen geformeerd. De ene taakgroep werd gevraagd om het huidige beleid (elke wijkgemeente moet in 2019 budgettair neutraal zijn) voor wat betreft de gevolgen uit te werken. De andere taakgroep ging aan de slag met het verder uitwerken van de oplossingsrichting om als PGA in 1 à 2 kerkgebouwen verder te gaan. Deze notitie is de neerslag van de discussies in laatstgenoemde taakgroep.

Inleiding

Saneren en samenvoegen van stenen en fte's pakt meestal weinig inspirerend uit. Voeg daar nog bij dat de traditionele kerkvorm binnen de PGA steeds slechter lijkt aan te sluiten op het huidige tijdsgewricht en weinig aantrekkingskracht heeft op jongeren en jong volwassenen. Kortom de taakgroep, bestaande uit Marco Montagne, Henk Michel, Hendrik Jan Boere (later aangeschoven), Aart Kroeskamp en Christina Meier staat voor de moeilijke taak om met voorstellen te komen die de PGA 'toekomstproof' moet maken voor de komende jaren. In drie sessies hebben we een aantal mogelijke opties benoemd. Ondergetekende heeft de opties in deze notitie vastgelegd. Dat betekent niet dat de taakgroepleden het altijd eens zijn met de opties. Er is ook geen keuze gemaakt. We menen dat de keuze aan de wijkgemeenten/AK is. Wel hopen we dat zowel de wijkgemeenten als de AK/CvK zullen insteken op een lonkend perspectief, op een visioen waar mensen de schouders onder willen zetten, op een droom. In het navolgende geven we een aantal mogelijke opties en uitgangspunten.

Procedure

De uitkomsten van de taakgroepen worden na een eerste bespreking in de AK aangeboden aan de wijkkerkenraden/wijkgemeenten en colleges. Bij de notities is een aantal vragen geformuleerd. Het verzoek is aan de wijken en colleges om deze te beantwoorden. Aan de hand van beantwoording van deze vragen zal (een delegatie van) de AK het gesprek aangaan met de wijkkerkenraden.

Uitgangspunten

Als uitgangspunten voor het vervolg om tot nieuw beleid te komen vinden wij het volgende belangrijk:

- a) De opties en uitgangspunten zijn opgesteld vanuit het perspectief dat we als PGA samen optrekken en gezamenlijk zoeken naar oplossingen en dat we 1 blijven.
- b) Welke van de onderstaande opties ook gekozen wordt, dit zal voor vele gemeenteleden zeer ingrijpend zijn. Velen zijn gehecht aan hun eigen wijkgemeente en gebouw. Veranderingen op dit gebied zijn vrijwel altijd

moeilijk en vaak ook pijnlijk. Het gaat voor de AK dan ook niet zozeer om het maken van de keuze als wel om de weg daarheen: *een weg van geleidelijkheid* en zoveel mogelijk mensen er in betrekken en er dragers van maken. En we realiseren ons dat de huidige wijkgemeenten hier zeer verschillend in kunnen staan.

- c) Voor alle opties geldt dat de *predikanten/* kerkelijk werkers niet meer alleen voor hun eigen wijk arbeid verrichten, maar (*gedeeltelijk*) *als team* gaan werken (en in het vervolg dus ook in dienst van de AK komen).
- d) Tevens moeten we bij minder locaties voor kerkdiensten en activiteiten *recht doen aan de verschillende stromingen/kleuren* waaruit onze PGA bestaat. (denk aan de boeket-gedachte uit het rapport Grootenhuis). Dit kan bv door op één locatie op dezelfde zondag diensten met meer kleuren te houden die recht doen aan diversiteit van belevingen die we op dit moment kennen (multi ministry).

Vraag: kunt u per uitgangspunt aangeven wat uw mening daarover is?

Opties

De taakgroep heeft 5 opties globaal benoemd.

Optie 1 – de droom van een woongemeenschap als (één) kern van de protestantse gemeente

Vanuit de overweging dat saneren geen aantrekkelijk toekomstbeeld geeft, en een lonkend perspectief wel, is het idee opgekomen van een religieuze woongemeenschap (iets 'kloosterachtigs light') als kern van kerk-zijn. Aansluitend aan initiatieven elders in het land denken we dat zo'n initiatief door de volgende kenmerken getypeerd zou kunnen worden:

- a. Een aantal woningen/ appartementen bij elkaar waar verschillende gemeenteleden/echtparen/gezinnen wonen, met ook gemeenschappelijke ruimte voor een vorm van gemeenschapsviering, maaltijd en gastvrijheid.
- b. Vrijwillige toetreding tot deze vorm van gemeenschap/ noaberschap
- c. Een religieuze bindende factor nauw verbonden met de hele kerkelijke gemeente
- d. Een diaconale component, bv doordat er een paar kleinere woonplekken beschikbaar zijn waar mensen tijdelijk kunnen wonen/ opvang vinden, met een vorm van begeleiding door de woongemeenschap
- e. Een plek met naar buiten gerichte activiteiten

Deze nieuwe vorm van kerk-zijn heeft uitstraling naar buiten omdat zij op de breedte van het hele concreet geleefde leven gericht is. Een plek waar wegzoekers en padvindende kunnen aansluiten bij verschillende activiteiten, kringen, inloop, stilteplek, repaircafé, wegwijzen maken in formulierenland, het Linkt-project, maaltijden enzovoort. Deze optie kan overigens prima gecombineerd worden met 1 van de andere opties.

Vragen:

- Herkent u iets van het verlangen om in je vorm van kerk-zijn een groter deel van je leven te betrekken dan alleen de zondag en een paar doordeweekse activiteiten?

- Ziet u een initiatief als dit als een wenselijke koers?

Optie 2. City-kerk

Een bestaande kerk aanwijzen als city-kerk, centrum van vieren en activiteiten. In de wijken wordt een lokaliteit gezocht –bijv. aansluitend aan buurtcentra- voor specifieke wijkontmoetingen. Multi-ministry wordt kern van het beleid zodat gemeente-vorming vooral zijn vorm krijgt rond de kleur van de verschillende vieringen. De city-kerk wordt het centrum van alle centrale activiteiten.

Centralisering van de eredienst met wel de mogelijkheid van verscheidenheid van vieringen bijv. door meerdere diensten in de week of op zondag te houden.

Aan de hand van een soort programma van eisen kan bekeken worden welk bestaand kerkgebouw (het meest) voldoet aan de eisen.

Optie 3. Idem als bij optie 2, maar er wordt uitgekeken naar een *nieuw gebouw*.

Optie 4. Noord-Zuid As

Er worden 2 bestaande kerkgebouwen open gehouden: 1 voor het zuidelijk gedeelte van Almelo en 1 voor het noordelijk deel. Daarmee zou een zekere bereikbaarheid van de kerk voor gemeenteleden worden geregeld. Voor de hand ligt dat dit de kerkgebouwen de Pniël en NOACH zijn. Voor beide gebouwen geldt dat er genoeg parkeerruimte in de buurt is. Mogelijk dat bij de NOACH extra ruimte gehuurd kan worden van het wijkcentrum voor activiteiten.

Optie 5. Christelijk cultureel erfgoed

Sophie van Bijsterveld, Bijzonder hoogleraar Religie, Rechtsstaat & Samenleving bij Universiteit Tilburg en lid Eerste Kamer voor het CDA zegt hierover:

“Er zijn verschillende redenen waarom ik hecht aan het behoud van kerkgebouwen: allereerst hoop ik dat ze blijven functioneren in hun oorspronkelijke functie, de eredienst. Kerken en kerktorens zijn verder visuele bakens en oriëntatiepunten die niet zijn weg te denken uit het Nederlandse landschap. Ook zijn kerken plaatsen waar mensen elkaar ontmoeten, gelovigen en niet-gelovigen. Bovendien is het kerkelijk erfgoed verknoopt met de geschiedenis van Nederland en zitten er prachtige voorbeelden van bouwkunst tussen. Stel je voor: dorpen en steden zonder kerkgebouwen! Allemaal redenen om dit erfgoed niet onopgemerkt verloren te laten gaan.”

De Grote Kerk en de Bleek zijn resp. rijks- en gemeentemonument. Er zijn velen die het zullen betreuren als deze kerken aan de eredienst worden onttrokken en bijv. een disco of er een appartementencomplex van wordt gemaakt. In deze optie zou er bijv. voor gekozen kunnen worden dat in de Grote Kerk de meer traditionele diensten worden gehouden en in de Bleek meer ruimte is voor andere vormen van vieringen.

Vragen:

- als u de opties moet rangschikken naar wenselijkheid, hoe zou die rangorde er dan uitzien en waarom?
- Zijn er nog andere opties die u wilt inbrengen? Zo ja, welke zijn die dan?

Tot slot

De taakgroep heeft de opties niet verder uitgewerkt. Elke optie heeft zo zijn voor- en nadelen. Een verdere uitwerking van 1 of 2 opties kan plaatsvinden als er een keuze

is gemaakt. Het is natuurlijk ook mogelijk dat er nog meer opties op tafel komen vanuit de wijkgemeenten, die zullen dan ook meegenomen moeten worden. Voorlopig zijn bovenstaande opties door de taakgroepleden naar voren gebracht.

Christina Meier, 1 november 2018.